

- посилення контролю органів державної влади над наданням митних пільг з метою уникнення безпідставного звільнення від оподаткування;
- створення чіткого механізму застосування спрощеного порядку проведення процедур митного оформлення та розширення прав митних органів;
- надання права Кабінету Міністрів встановлювати та змінювати ставки ввізного/вивізного мита та сприяти розширенню співпраці між органами, які займаються адмініструванням податків і контролюють цей процес;
- вдосконалення системи взаємодії між Державною фіскальною службою України та платниками податку щодо адміністрування мита.

Отже, окреслені заходи для забезпечення відчутного ефекту повинні реалізовуватися комплексно із застосуванням системного підходу у відповідності з прийняттям належного нормативно-правового забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України (зі змінами та доповненнями – № 5406-VI від 02.10.2012). Відомості Верховної Ради України.
2. Чередниченко О. М. Непряме оподаткування у податковій системі України // Фінанси України – 2010. – № 11. – С. 98.
3. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія / І. Г. Бережнюк. – Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. – 543 с.
4. Договір про заснування Європейської Спільноти від 21.03.1957 року // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності, 2003, 04, № 4,10.
5. Науменко В. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні / В. П. Науменко, П. В. Пашко, В. А. Руссков. – К.: Знання, 2004. – 403 с.

Осадча О.А.

кандидат економічних наук, старший викладач;

Мегей В.В.

студентка,

Київський національний торговельно-економічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Сьогодні страхування життя є важливим інструментом соціального та страхового захисту населення та є джерелом інвестування в національну економіку через свою здатність спрямовувати вільні кошти населення (внески страхувальників) на їх заощадження.

Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» визначає поняття «довгострокового страхування життя», що означає договір страхування життя строком на 10 років і більше, який містить умову сплати страхових внесків протягом не менш як 5 років та передбачає страхову виплату, якщо

застрахована особа дожила до закінчення строку дії договору страхування чи події, передбаченої у договорі страхування, або досягла віку, визначеного договором. Такий договір не може передбачати часткових виплат протягом перших 10 років його дії, крім тих, що провадяться у разі настання страхових випадків, пов'язаних із смертю застрахованої особи або нещасним випадком чи хворобою застрахованої особи, що призвели до встановлення застрахованій особі інвалідності I групи, при цьому страхова виплата провадиться незалежно від терміну сплати страхових внесків (платежів, премій).

Страхування життя здійснюється тільки у добровільній формі. Страховики, які отримали ліцензію на страхування життя, не мають права займатися іншими видами страхування.

Наразі страхування життя ураховує: страхування на дожиття застрахованої особи до зазначеного в договорі віку з одноразовою виплатою капіталу; страхування життя на випадок смерті; змішане страхування життя; страхування дітей до вступу до шлюбу; страхування життя з виплатою анuitету; довгострокове страхування життя працівників підприємств, установ за рахунок коштів роботодавців; страхування життя позичальника кредиту та ін. [2, с. 63].

Нині страхові компанії України пропонують такі програми страхування життя: накопичувальне страхування – заплановане накопичення коштів до певного терміну та одночасно захист страхувальника на випадок смерті. Додатково страхувальник може обрати варіант захисту на випадок інвалідності: в цьому разі страхова компанія бере на себе оплату внесків за страхувальника аж до зняття інвалідності або до закінчення дії договору; ризикове страхування – програма захисно-фінансового регулювання на випадок хвороби застрахованої особи або настання нещасного випадку, які могли б спричинити смерть, втрату працездатності, госпіталізацію або оперативне втручання; Додаткові програми: страхування на випадок критичних захворювань, страхування на випадок госпіталізації, страхування на випадок проведення хірургічних операцій.

Протягом 1998–2008 років кількість СК на страховому ринку постійно нарощувала свою кількість. Ринок страхування життя є достатньо монополізованим, в 2015 році функціонувало 50 таких страхових компаній (табл. 1).

Таблиця 1

Основні показники діяльності страхових компаній зі страхування життя

Показники	Станом на 30.09.2013	Станом на 30.09.2014	Станом на 30.09.2015
Загальна кількість СК	411	389	368
СК «Life»	62	58	50
Чисті страхові премії (млн. грн)	1 703,7	1 500,1	1 503,3
Чисті страхові виплати (млн. грн)	91,4	147,1	375,6
Величина зміни резервів із страхування життя (млн. грн)	450,9	983,9	1 001,6

Джерело: складено автором на основі [4]

Кількість діючих страхових компаній зі страхування життя станом на 30.09.2015 року становила 50 та зменшилася на 8 СК в порівнянні із 2014 роком. Валові страхові платежі при страхуванні життя за 9 місяців 2015 року становили 1 503,3 млн грн, що на 0,2% більше, ніж за 9 місяців 2014 року (станом на 30.09.2014 – 1 500,1 млн грн). Структура валових надходжень страхових платежів станом на 30.09.2015 має такий вигляд: 1 402,7 млн грн (або 93,3%) – що надійшли від фізичних осіб; 100,6 млн грн (або 6,7%) – що надійшли від юридичних осіб. Відбулося збільшення чистих страхових виплат за 9 місяців 2015 року зі страхування життя на 228,5 млн грн більше, в порівнянні з аналогічним періодом 2014 р.

В Україні 50 компаній мають ліцензію на страхування життя. Однак не більше 20 з них активно працюють на цьому ринку. Але в майбутньому склад учасників буде змінюватися. Необхідно відмітити, що багато потужних міжнародних компаній вже працюють в Україні. Серед них Fortis, Generali,

Allianz, UNIQA. Однак такі гіганти, як наприклад, Aviva, ще не прийшли на ринок України [3].

За кількістю укладених договорів страхування позицію лідерів займають такі компанії, як Аска-життя, Уніка життя, ТАС, Метлайф, РЗУ Україна (табл. 2).

Таблиця 2

**Рейтинг страхових компаній зі страхування життя в Україні
за 9 місяців 2015 р.**

№	Страхові компанії	Кількість договорів за 9 місяців 2015 р.	Кількість громадян резидентів	Кількість юридичних осіб резидентів
1	АСКА-ЖИТТЯ	161 133	94,90	5,10
2	УНІКА ЖИТТЯ	80 638	86,28	13,72
3	ТАС	49 515	98,14	1,24
4	Метлайф	47 041	95,97	4,03
5	РЗУ Україна Страхування життя	25 972	82,84	17,15
6	Ейгон Лайф Україна	11 399	93,72	5,37
7	Ільчівська	909	61,02	38,98
8	ІНГО Україна життя	640	18,04	81,96
9	Теком-Життя	291	51,49	48,51
	Разом	377 538	91,00	8,81

Джерело: офіційний сайт Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг [5]

Серед вітчизняних лідерів страхування життя два страховика – «Граве Україна Страхування життя» і «Уніка Життя» – належать до австрійських фінансових конгломератів «GRAWE» та «RZB-UNIQA».

Важливо було б виділити наступні причини, які гальмують розвиток ринку страхування життя та знижують його ефективність: недосконалість законодавчої бази (недоліки податкового законодавства, недосконалість державного нагляду за страховою діяльністю); недорозвиненість економіки в цілому (низький рівень платоспроможності населення, відсутність привабливих для страховиків інвестиційних інструментів); низький рівень довіри до ринку страхування життя; причини, що лежать у площині тіньової економіки (шахрайство страхувальників, фіктивне «перестраховання», легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом) [1, с. 223]; повільні темпи реструктуризації економіки, затяжна політична криза тощо; недостатнє регулювання страхового посередництва; незавершена пенсійна реформа (не введений другий рівень пенсійної системи та недостатньо популяризований третій рівень, який передбачає забезпечення старості за допомогою пенсійних програм страхових компаній чи інших фінансових установ). Суттєвий вплив на розвиток ринку страхування життя здійснює і чинна система оподаткування.

Сьогодні експерти зазначають, що страхування життя в Україні може розвиватися і на далі, але для розвитку цієї галузі в Україні необхідно: підвищити добробут громадян і поліпшити стан державних фінансів; розвивати класичні види довгострокового і накопичувального особистого страхування; освоїти нові види страхування життя та поліпшити якість послуг; підвищити рівень капіталізації страхових компаній, їх фінансову стійкість, плато- і конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість; розвивати сучасну інфраструктуру ринку страхування життя; підвищити ефективність менеджменту та маркетингового аналізу сегментів ринку; приділити увагу вдосконаленню страхової справи в регіонах; підвищити якість підготовки і перепідготовки кадрів страхового бізнесу; підвищити прозорість страхового ринку, створити єдину базу даних; впроваджувати в практику роботи страхових компаній новітні Інтернет-технології; підвищити довіру до страхових компаній [6].

На нашу думку, на сьогоднішній день, в умовах фінансово-економічної кризи держава не може повністю забезпечити достатній рівень матеріального добробуту громадян. Упевненість у завтрашньому дні може надати страхування життя, оскільки в цьому разі людина забезпечує своє майбутнє самостійно – за порівняно невелику плату дозволяє розраховувати на компенсацію втрат від страхових компаній в разі настання страхового випадку. Але нині, коли реальна заробітна плата знизилася, прожитковий мінімум зріс, тобто рівень життя впав, люди не мають додаткових коштів для інвестування у поліси страхування життя, це можуть дозволити собі тільки заможні верстви населення. Ще одна проблема – низький рівень довіри українців до страхових компаній. Дані реалії є причиною «слабкого» розвитку ринку страхування життя.

Отже, страхування життя є одним з найважливіших видів соціального захисту, а також виступає джерелом інвестування в економіку країни. Страхування життя вирішує важливі соціальні проблеми, а саме забезпечує існування людей похилого віку та людей, що втратили здатність заробляти гроші в результаті «форс-мажорних» обставин. Таку підгалузь страхування ще не можна назвати достатньо розвинутою в Україні.

Список використаних джерел:

1. Радецька О. О. Ринок страхування життя в Україні: проблеми та перспективи розвитку / О. О. Радецька // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6 – Т. 1. – С. 222-224.
2. Страхування: [підруч.] / за ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
3. Шумелда Я. Організаційні схеми та економічні механізми страхування життя / Я. Шумелда // Страхова справа. – 2007. – № 3. – С. 52–61.
4. Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2015 року / Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/stan-i-rozvitok-npz.html>
5. Рейтинг компаній по страхуванню життя за 9 місяців 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/ratings/life/15/9/8/>
6. Чала Ю. В. Ринок страхування життя в Україні: тенденції та європейський досвід. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/Vsnau/2011_1/4Chala.pdf